

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**M. Antonii Marsilii Colvmnae, Bononiensis, I. C.
Archiepiscopi Salernitani, De Ecclesiasticorum Reddituum
Origine, & Iure Tractatvs**

Colonna, Marcantonio

Venetijs, 1575

Pars Prima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61495](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61495)

M. ANTONII MARSILII

COLVMNAE, BONONIENSIS I. C.

ARCHIEPISCOPI SALERNITANI,

De Ecclesiasticorum Reddituum

Origine, & Iure

TRACTATUS.

PARS PRIMA.

ARGUMENTVM.

*Unde antiquitus apud Hebraeos, aliosq; in eisdem populis non-
nullos, sacerdotibus necessarij sumptus suppeterent, &
qua ratione Christus, Dominus noster, dum inter homines
ageret, sibi suisq; ad uictum necessaria pararet.*

RERVM SVMMAE.

- 1 Sacerdotes varia victus ratione vsi sunt.
- 2 Aegyptij generis vetustate ceteris sese antecellere iactabant.
- 3 Aegyptij sacerdotes ex publicis horreis alebantur.
- 4 Soli sacerdotes apud Aegyptios tempore famis fuerunt im-
munes à possessionum suarum venditione.
- 5 Romani sumptus in rebus sacris necessarios ex publico sug-
gerebant.

- 6 Sacerdotes apud Romanos primitias ante omnes libabant.
 7 Sacerdoti um sub lege natura erat apud primogenitos
 8 Spiritualis portio, quam præter temporalem primogeniti habebant, incerta erat.
 9 Decimas tres soluebant Hebraei; unam Leuitis, alteram in sacras epulas, pauperibus tertiam.
 10 Primitias insuper soluebant sacerdotibus.
 11 Delictorum multæ sacerdotibus adiudicæ apud Hebræos.
 12 Christus, Seruator noster, proprias habuit facultates.
 13 Ecclesiasticæ pecuniæ conseruande forma quando primùm instituta.

CAPVT PRIMVM.

DE fructuum Ecclesiasticorū iure tractaturi, nihil rectius facere nos posse arbitrati sumus, quàm ut eorum antea originem indagaremus, cùm minimè dubitandum sit, quin multò facilius hac in re ueritatē sit assecuturus, qui antiquitatem omnem breuiter antea animo perlustrauerit, ac singulis ætatibus animaduernerit, unde sacerdotibus necessarij sumptus suppeterent, & quomodo res paulatim ad eum, quem uidemus, statum perducta fuerit, quàm qui harum rerum omnium ignarus nudum tantum corticem, solamque eam, quæ cuiusque oculis obuia fit, præsentium rerum formam intueatur. Atqui certè hoc ipsum explicatu tantò difficilius est, quantò magis in hoc uariatum reperitur: † siquidem sacerdotes varia victus ratione, prout temporum tulit conditio, fuisse vsos; vel si nulla ex re alia id appareret, tamen ob miram rerum humanarum uarietatem & inconstantiam credibile admodum esset. Verùm hoc per se tam apertum est, tamque perspicuè ex totius antiquitatis serie intelligitur, ut nullus coniecturæ locus esse possit. Apud Aegyptios (ut ab Ethnicis exordietes

tes

2 tes, atque ab ijs potissimum, † qui generis uetustate (ut au-
 tor est Iustinus) cæteris nationibus sese antecellere iacta-
 bant, ad verę religionis cultores mox descendamus) eum
 3 fuisse morem accepimus, † ut sacerdotibus suis ex Pry-
 tanæo, seu publicis horreis, certa quædam cibaria præbe-
 rent. Qua ex re factum est, vt cum fame Aegyptij aliquan-
 do præmerentur, ac cogerentur cæteri omnes pro frumē
 4 to agros quisque suos Pharaoni adiudicare, † soli sacerdo-
 tes possessionum suarum dominium retinuerint, Genes.
 5 47. Ioseph. Lib. 2. antiquit. Iudaic. cap. 4. † Non absimile
 fuit ueterum Romanorum institutum, qui sumptus sacris
 in rebus necessarios iam inde à Numæ temporibus sug-
 gerere sacerdotibus ex publico caperunt, ut Liuius Lib.
 6 1. commemorat. † Hinc & Plinius Lib. 18. cap. 2. *Ac ne
 degustabant quidem, inquit, nouas fruges, aut uina antea,
 quam sacerdotes primitias libassent.* Nec minus etiam in
 Virgines Vestales se munificos Romani præbuerūt, quas
 propterea diligebant, publicisque sumptibus alebant, vt
 templo eæ semper assisterent, Deosque illos suos perpe-
 tuò venerarentur: quos autem Deos? commentitios ni-
 mirum ac ludicos arculisque & thecis aureis, argenteis,
 plumbeis, aut ligneis conclusos, ut non immeritò stoma-
 chentur Lactantius in libris diuinarum Institutionum, &
 Arnobius contra gentes, quòd uideant tantam hominū,
 alioquin non contemnendorum, cecitatem extitisse, ut
 quasi cimerijs (quod aiunt) tenebris intoluti suum ipsi
 errorem nulla ex parte agnoscerent. De Vestalibus autē
 ita Liuius. *Numa, inquit, Virgines Vestæ legit Alba oriun-
 dum sacerdotium, & genti conditoris haud alienum; his
 ut assiduè templi antistites essent, stipendium de publico sta-
 tuit, uirginitate aliisque ceremoniis uenerabiles ac sanctas
 fecit.* Sed missa umbratili, commentitiaque illorum re-
 ligione, qui tenebris undequaque obsidebantur, ad

- ueritatis lucem iam deueniamus, ac de ijs loquamur sacerdotibus, quos uerè sacerdotes possumus appellare. † Satis constat primis illis temporibus, quibus extabant Patriarchæ, ac sub naturæ (quam uocant) lege homines uiuebant, fuisse sacerdotium apud primogenitos, qui præter proprium patrimonium, spiritualē ēt portionem obtinebant: † spirituali uerò huic portioni nulli certi limites erant circumscripti, cùm & sacerdotes, quicquid ipsis dabatur, possent accipere, & dantibus nulla imponeretur necessitas, sed sponte id daret unusquisque, quod sibi libitum esset, D. Tho. 2. 2. q. 87. ar. 1. ad 3. Sot. de iust. & iur. lib. 9. q. 4. ar. 1. ad 3. Tiraquell. in tract. de iure primogē. in præfatio. nu. 18. Atque huc spectat quòd legimus Abrahamum prophético quodam instinctu Melchisedech sacerdoti decimas dedisse, Genes. cap. 14. Item & Iacob Deo decimas uouisse: ita enim ipse loquitur Genes. 18. *si fuerit Deus mecum, & custodierit me in uia, qua ambulo; cunctorum, quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.*
- 9 † Porro ueteris legis succedente tempore, cùm à durissima Aegyptiorum seruitute Hebræus tandem populus liberatus esset, atque in terram uberimā amplissimamque diuino beneficio traductus, binas decimas iussus est quot annis Leuitis alteram, alteram in sacras epulas pendere; quibus mox accesit & tertia, quæ tertio quoque soluebatur anno, atque in egenos, uiduas, pupillosque distribuebatur. † Præter decimas uerò primitiæ in super soluebantur; si quidem institutū illud passim inualuerat, ut primos quosque fructus, cuiuscunque ij generis essent, cogeretur unusquisque perferre in templum, ac pro accepta terra, quæ eos tulerat, Deo gratijs actis, & sacrificijs ritè peractis, primitias sacerdotibus offerre, Deu. cap. 5. Ioseph. Libro 4. antiq. Iudaic. cap. 8. † legimus in super delictorum multas Aaroni, eiusque filijs Dei mandato fuisse assignatas,

tas,

tas, Num. cap. 18. quo loci habentur hæc uerba; *Omnis oblatio & sacrificium, & quicquid pro peccato atque delicto redditur mihi, & cedit in sancta sanctorum, tua erit, & filiorum tuorum.* Cum igitur sacerdotum esset ea pecunia, propterea in templum nequaquam solebat inferri, uti ea inferebatur, quam sponte quisque offerebat, utpotè quæ in templi restorationem conuertenda erat, libro 4. Reg. cap. 12. Hosce Hebræorum ritus subinde exceperunt Seruatoris nostri tempora, qui ueluti Eoum, nitidissimū que sydus lucis suæ splendore caliginem planè omnem

12 hominum mentibus procul amouit. † Pertenues ille quidem, sed tamē aliquas habuit facultates: neque enim eam sibi uitæ rationem instituendam putauit, ut præ inopia mendicare cogeretur, id quod sacræ paginæ perspicuum reddunt; à quibus, cum quidam aliquando non minus stultè quàm impiè dissentirent, iure optimo illos dānauit Io. XXII. extrauag. Cum inter nonnullos, & extrauag. Quia quorundam, de uerb. sign. ubi Zenzilinus. Etenim solebat clementissimus ille naturæ humanæ redemptor oblatam sibi pecuniam, aut quoquo modo quæsitā custodire, ex qua uictum uestitum que tam sibi, quàm sectatoribus suis compararet: propterea Euangelista, cū de Iuda loquitur, in quem protinus accepta bucella Sarnas introiuit, postquàm retulit uerba magistri ipsum alloquentis, *Quod facis, fac citius*, ita subiicit; *Hoc aut nemo sciuit discumbentiū ad quid dixerit ei: quidam enim putabāt quia loculos habebat Iudas, quod dixisset ei Iesus: eme ea, quæ opus sunt nobis ad diem festum, aut egenis ut aliquid daret.* Vnde Augustinus c. 15. de mēdacio ad conscientiam Tom. 4. *Habebat, inquit, loculos Dominus a fidelibus oblata conseruans, & suorum necessitatibus & aliis indigentibus tribuebat.* † Tūc primū Ecclesiastica pecunie forma est instituta, & ut intelligeremus, quòd precipit non esse de crastino cogi

loup

A 3 tandum,

randum, non ad hoc fuisse præceptum, ut nihil pecunie seruetur a sanctis, sed ne Deo propter ista seruetur, & propter inopia timorem iustitia deseratur. Atque hæc totidem uerbis retulit Gratianus in c. habebat, 12. q. 1.

A R G V M E N T V M.

Quam Ecclesie formam, ac querendi victus rationem post Christi ad patrem ascensum Apostoli instituerint.

R E R V M S V M M A E.

- 1 Apostoli ante omnia Episcopos ordinarunt, eisq; parochias assignarunt, quæ diæceses postmodum fuerunt appellatae.
- 2 Clerici quo primum tempore instituti.
- 3 Clerici partim presbyteri, partim Diaconi consecrati.
- 4 Animarum cura presbyteris commissa.
- 5 Diaconis pupillorum, & uiduarum cura demandata.
- 6 Apostolorum tempore omnia communicabantur.
- 7 Venditarum rerum pretia ante pedes Apostolorum ponebantur.
- 8 Apostolorum in uiuendo institutum retinuit Clemens Pötifex.
- 9 Ecclesiam futuram in gentibus præuidebant Apostoli, ideo necessarium non ducebant in Iudæa possessiones comparare.
- 10 Presbyteri & Diaconi, quorum antea incertus erat numerus, ad certum numerum redacti.
- 11 Parochie presbyteris diuise, ac singuli singulis præfecti, moxq; in eadem ob credentium multitudinem plures constituti.
- 12 Vitæ communitio nulla cogente lege seruabatur.
- 13 Dominia incerta non erant communis uitæ tempore.

C A P V T S E C V N D V M.

POSTEA QUAM uerò relictis terris Seruator noster in cœlum diuinitus euolauit, non eadem prorsus, quæ antea, tunc uiuendi ratio seruata fuit. Quocirca ut clarius explicetur, quod

quod ad Apostolorum hac in re institutum attinet, altius
 1 aliquantò res nobis repetenda est. † Episcopos Apostoli
 ante omnia crearunt, inter que illos Iacobum iustum Al-
 phæi & Mariæ Cleophæ filium, Iudæ Thadæi fratrem,
 qui & minor, & frater Domini, & Oblias, hoc est murus,
 & Nazaræus, id est sanctus, dictus est, primum Hierosoly-
 morū Episcopum ordinarunt. Porrò Episcopis ipsis om-
 nibus assignarūt parochias, quæ nunc diœceses appellan-
 tur, ut ex canonibus Apostolorum licet perspicere, cap.
 14. uariisq; itidem ex conciliis, Nicæno cap. 16. Antio-
 cheno cap. 3. Arelatensi 1. cap. 3. Agathensi, quod à supe-
 rioribus illis desumptum est, cap. 34. & 53. c. si quis pres-
 byter, 1 2. q. 2. traditurq; hoc idem in c. Apostolica, de do-
 2 natio. † eodem tempore & clerici instituti sunt: cum. n.
 beatissimus Apostolorum Princeps Petrus Catholicæ Ec-
 clesiæ Pontifex in orientalibus Ecclesijs, præcipueq; Hie-
 rosolymitana, & Antiochena sacerdotio primum institu-
 to, in urbem se recepisset, ut Romanam Ecclesiam, cætera
 rū omniū caput, constitueret, ibiq; firmissima fidei nostræ
 fundamenta collocaret, ex omnium fidelium multitu-
 dine, religionisq; nostræ præcipuis cultoribus, seniores
 quosdam spectatæ fidei, ac probitatis viros plenos sapien-
 tiæ, & spiritu sancto recteq; non apud suos solum, sed &
 apud exteros audientes, studiosè delegit; quod etiam in
 Hierosolymitana, cæterisq; Ecclesijs factum antea fuerat.
 Hi uerò sunt, quos clericos diximus fuisse appellatos.
 3 † Hos Petrus Rom. Ecclesiæ Pontifex, per manuum im-
 positionem partim presbyteros, & partim Diaconos con-
 secrauit, ut illorum adiutus opera primæ Ecclesiæ præbe-
 ret rudimenta, atq; eius in diēs tum crescentis prima qua-
 4 si incunabula firmaret. † Presbyteris quidem summā rerū
 commisit: hoc enim ijs tradidit negocium, ut animarum
 curā gererēt, utq; Ecclesiastica sacramēta plebi Dei admi-

5 nistrantes orationi pariter ac prædicationi vnâ cum Episcopo uacarent. † Diaconis autem uicissim uiduarum, pupillorum, aliorumq; id genus, quibus subueniri oporteret, pauperum fidelium curam demandauit, munerisque etiam illud iniunxit, ut presbyteris sacra facientibus præsto esse tenerentur. Hæc paucis, ac quasi prætereuntes, perstrinxisse nos satis erit, nam & per se apertissima sunt. Nec defecerunt, qui accuratè, summoq; studio illa explicauerint, ut Michael de Medina de sacros. homin. orig. libro 1. cap. 13. & 26. & Laurentius Villauinentius de œcono. paupe. Onuphr. in suis chronicis, aliq; præterea, quos hic omnes referre non est necesse. †

6 † Iam uerò, ut propius ad rem propositam accedamus, cum uerè tunc dici posset multitudinis credentium cor unum animamq; unam esse, nemo erat, qui proprium quicquam iactaret se possidere, sed cuncti Apostolicis reliquisque Christi fidelibus prompto hilariq; animo sua omnia communicabant. †

7 † Qua ex re fiebat, ut inter eos planè nullus egerit, sed abundè omnium necessitatibus subueniretur: quod ut commodius fieret, quas quisque domos, aut possessiones antea habuisset, protinus uendebat eorumque pretia ponebat ante pedes Apostolorum, ut ex Act. 4. fufius refert Urbanus I. in Epistola de com. iu. & oblatio. fidel. ad omnes Episcopos, Tomo Concil. 1. fol. 105. †

8 † Hanc ipsam uerò uiuendi regulam pariter retinuisse Clementem Pontificem, eundemque martirem, qui sedit anno post Christum natum 68. ab eius uerò sacratissima passione, 35. indicat ipsius Epistola ad Hierosolymitanæ Ecclesiæ Clericos, quam inter Decreta retulit Gratianus in c. dilectissimis, 12. q. 1. *Consilium*, inquit, *dantes uestram prudentiam hortamur, ut ab Apostolicis regulis non recedatis, sed communem uitam ducentes, & scripturas sacras intelligentes, quæ bene nouistis, adimplere satagatis*

Anno
Christi
68.

fatagatis. Cuius Apostolici instituti eam attulit rationē

- 9 Melchiades Pontifex, † quod cum prauiderent Apostoli Ecclesiam in gentibus esse futuram, superuacaneum esse putarunt, in Iudæa possessiones bonaq; immobilia sibi cōparare. Et quoniam de Clericorum institutione mentio nobis facta est, non cenſeo hic prætereundum, paulò post ea tempora circa numerum clericorum aliquantis per uariatum esse; cum enim antea incertus esset clericorum numerus, certum hac in re modum statuere Cletus Clementis successor, & Euaristus tertius post Petrum Rom. Pontifex. † Cletus enim (ut ex Damaso Bibliothecarius refert)
- 10 presbyteros ad certum numerum redegit: de Diaconis uerò idem fecit Euaristus, eodemq; retento numero, quem antea statuerant Apostoli, septem tantum in Ecclesia Romana Diaconos esse uoluit. † Idemq; mox circiter annum a Christo nato centesimum titulos, seu parochias
- 11 (ut sæpè appellamus) in Vrbe Presbyteris diuisit, quò possent ipsi commodius a se inuicem secreti, in sua quisque Urbis regione, titulo, seu parochia sacramenta fidelibus exhibere, singulis uerò parochijs singulos præposuit presbyteros: siquidem ob credentium paucitatem satis superque id fore arbitratus est. Mansit uerò hoc iugiter usque ad Higinij Pontificatum, qui post octo & triginta circiter annos, cùm crescente in dies credentium multitudine unius curam præfecti, toti uni parochiæ haudquaquam sufficere animaduertent, priorem numerum adauxit, ac plures in unoquoq; titulo tum Diaconos, tum presbyteros esse uoluit. † Inter hos uerò omnes, ut dixi, communio seruabatur, & seruabatur nulla cogente lege, sed mira omnium consensione, inter quos zizania nondum excreuerat: Nec quisquam erat, qui non sponte, hilariq; animo, ob summam in Deum pietatem, suadente spiritu sancto id uitæ genus amplecteretur, ita ut inuitos cōpellere minime

Anno
Christi
100.

Anno
Christi
38.

nimè necessarium esset; Quod ex ijs etiam uerbis licet in-
 telligere, quibus Ananiam Petrus est allocutus, cum is de
 agri a se uenditi pretio Ecclesiam fraudasset, nec ueram
 eis quantitatem Apostolis retulisset: *Cur tentauit, inquit,
 Sathanas cor tuum mentiri te spiritui sancto, & fraudare de
 pretio agri? Nonne manens tibi manebat ager, & uenunda-*
 13 *tus erat in tua potestate?* † Neque uerò existimandum est
 incerta inter ipsos tunc temporis fuisse dominia, suum nã
 que unusquisq; possidebat, ut habetur ex can. apost. 39. c.
 sint manifestæ, 1 2. q. 1. Veruntamen ea oës, in Apostolos
 ac ueros Dei cultores, animi propensione erant, ut cum
 perspectissimum ipsis esset Domini esse terram, eiusque
 plenitudinem, Psal. 23. c. tua, 2. de decim. sua quisq; om-
 nia perinde habebat, ac si illa communibus necessitati-
 bus, uel arctissimo legis præcepto essent addicta, glo. in
 c. dilectissimis, ver. possidebãt, 1 2. q. 1. Sed (heu) impro-
 dum parentem nostrum, humani que totius generis pro-
 toplastum, quàm magnam is lapsu suo nobis omnibus
 pernitem attulit. Video quidem ex nobis, quasi ex no-
 bis, bonum aliquod prouenire non posse: nisi accedente
 diuinæ acceptationis clementia, iuxta illud, *Iustitia no-*
stra sunt uelut pannus menstruata, Isa. cap. 64. ubi egregiè
 inter ceteros Dionys. Carthus. At parentis nostri pecca-
 tum illud amplius effecit, ut ne commōstrati quidem no-
 bis boni uestigiis diutius insistere possimus. Seruabatur
 sub Apostolis Dauidicum illud, Psal. 33. *Inquire pacem,
 & persequere eam*. Atq; hoc ipso pacis pretiosissimo mu-
 nere summa cum tranquillitate mundus perfruebatur
 quod apprimè inter cetera Seruator noster suo quasi te-
 stamēto nobis reliquerat, iucundissimis illis uerbis, atq;
 omni suauitate plenissimis; *Pacem meam do uobis, pacem
 meam relinquo uobis*, Io. 14. Diutius tamen hoc perpeti
 non potuit antiquus ille serpens, malorum omnium fa-
 tor,

tor, infidiatorque noster assiduus, atque acerrimus humanæ naturæ hostis. Itaque auream hanc quietem Christi uitæ, mortisque partem, moxque etiam sanctissima Apostolorum disciplina aliquandiu retentam ui omni, atque conatu labefactare sibi in animum induxit.

ARGUMENTVM.

Progrediente demum tempore, uita communionem paulatim labefactari, ac loco pretij hereditates à Christi fidelibus tradi cœpisse, diuersasque laycorum in uiuendo sectas exortas.

R E R V M S V M M A E.

- 1 Credentium ardor cœpit tepescere post Apostolorum obitum.
- 2 Non eodem iure habebantur omnes, qui ad Christi fidem conuenerant.
- 3 Initio à Gentilibus nihil aliud requirebatur, quàm ut ab immolatitijs Idolorum, suffocato & sanguine abstinerent.
- 4 Libertas, quæ primùm Gentilibus tantum erat indulta, causam præstitit, ut communis uitæ uinculum laxari cœperit.
- 5 Cœperunt loco pretij à Christi fidelibus tradi hereditates, & agri Episcopis, quoue tempore id initium habuerit. nu. 6.
- 6 Urbanus I. floruit anno 224.
- 7 Nulla lege cogente hereditates & agri Episcopis tradebantur.
- 8 Laici in tres sectas diuisi.
- 9 Monozentes qui.
- 10 Anachoretae qui: eorum uita genus primus instituit Paulus Thebanus nu. 11.
- 12 Sarabeytae qui.
- 13 Monachorum quorundam impium genus.

CAPVT

CAPVT TERTIVM.

- I**x dum Apostoli inter homines degere de-
 fierant, † cum ecce pristinus ille credentium
 ardor paulatim cœpit tepescere, ac pro com-
 muni illa quiete, discordiæ ac contentiones
 Diabolico consilio exortæ sunt. † Cuius rei illa potissi-
 mùm occasio fuit, quod non eodem omnes planè iute ha-
 bebantur, qui ad Christi fidem conuenerant: si quidem
 ab ea multitudine, quæ ex alienigenis, & gentibus diuer-
 sis confluebat, ecclesia iam usq; ab Apostolorum tempo-
 ribus, † nihil amplius expetebat, nisi ut ab immolatitijs
 idolorum, & fornicatione, suffocatis & sanguine tempe-
 rarent; Id enim pro stabiliendis fidei fundamentis, ac tol-
 lenda Gêtilitatis inueterata consuetudine expedire iudi-
 catum est. † Fecit autem hæc libertas, quæ non omnibus,
 sed Gêtilibus târùm ea, quã diximus, ratione indulta est,
 ut Hierosolymitanæ quoq; Ecclesiæ perfectio contami-
 naretur; si quidem crescente magis in dies indigenarum,
 ac aduenarum numero, eò paulatim res redacta est, ut nō
 tantum in ijs, qui ad fidem Christi recens confluerant,
 uerùm etiam in ijs, qui erant Ecclesiæ Principes, commu-
 nis antea uitæ uinculum laxari cœperit: sic enim secum
 unusquisq; statuebat nihil se magnopere, ac reprehensio-
 ne dignum admittere, si (quod gentibus concessum esse
 uidebat) retentis substantiis, ac facultatibus suis fidem
 Christi, confessionemque sequeretur. Qua de re fusius
 Cassianus Chrysoptomi Auditor in suis collationibus de
 uita, & origine Coenobit. cap. 5. col. 18. † Quo cir-
 ca, ne latius serperet hoc malum, magisq; in dies ad di-
 scordiam animi incitarentur, hac ratione primùm tanto
 huic periculo occussum est: si quidem communi sacerdo-
 tum, atque adeo etiam fidelium omnium consensu ma-
 gis

gis probatum est, ut loco pretij, quod pro uenditis agris solui consueuerat, hæreditates ipsæ, ac agri, Episcopis traderentur. Quod ipsum ut consultius fore existimarent, maximè etiam Ananiæ, & Zaphiræ exemplo persuasi sunt, cum sic mentiendi in posterum omnis planè occasio demeretur. Huic accedit, quod (ut inquit Urbanus I. in c. scimus. ibi, & maximè, & c. uidentes, 13. q. 1.) cautius erat agris ipsis potiri; Rectèq; summi illi Sacerdotes atq; Leuitæ, & reliqui fideles animaduenterunt plus utilitatis conferre posse, si hæreditates & agri, qui uendebantur, Ecclesijs, quibus præsidebant Episcopi, traderentur; quòd ex fructibus eorum tam præsentibus, quàm futuris temporibus plura, & elegantiora ministrare possent fidelibus com-

6 munem uitam ducentibus. † Quare anno à Christi natiuitate CCXXIII. agrorum Ecclesiæ tradendorum inualuit consuetudo, quo tempore Urbanus I. D. Cici-liæ magister, & XVIII. à Petro Põtifex, ad Ecclesiæ sede bat gubernacula. Quod & Onuphrius in ipsius uita adnota uit. Hæc igitur distribuendarum in Ecclesia oblationũ

7 ratio deinceps inducta est; † Nec quisquam tamen lege ulla lata ad huiusmodi oblationes cogebatur, cum tantum consuetudini quicquid super ijs fiebat, tribuendum esse Urbanus idem testatus reliquerit in c. uidentes, uer. cœperunt, 12. q. 1. cuius ex uerbis facilè colligere est eorũq; Christi fideles in cõmuni uixisse, quàmuis aliquod (ut paulò ante annotauimus) schisma inter eos iam tũ ori ri cœpisset, d. c. uidentes, & c. scimus, 12. q. 1. Ex qua sola ani

8 morum dissentione tota hæc mutatio profecta est. † Illud hoc in loco non est prætereundum, quod & ipsum eadem hæc dissidia pepererunt: ijs enim factum est, ut laici, quorum antea eadem plane uiuendi ratio erat, in tres paulatim sectas distincti fuerint. † Nõnulli enim, quibus Aposto

9 licus adhuc feruor inerat, pristinæ illius perfectionis me- mores

mores a suis Ciuitatibus discesserunt, ut ab illorum confortio, remouerentur, qui negligentius agebant, ac remissiore quodam (ut ita dicam) uitæ genere utebantur. Itaq; secretiores quasi latebras studiosius quærentes in agris uitam simul degebant; atq; ea, quæ ab Apostolis sceleriori illa ætate in uniuerso Ecclesiæ corpore quasi componendo fuerat instituta, sanctè atq; inuiolabiliter obseruabāt, neque à coniugijs modò abstinebant, sed etiam a parentum atque mundi propè totius consortio remoti erant, id quod uel ipsa uox perspicuum reddit: siquidem non alia ratione, nisi quod solitariam uitam agerēt, Græco uocabulo **10** Monozentes appellati sunt. † Præter hos fuerunt & alij, qui ne hoc quidè contenti, sanctius adhuc quoddam ac longè perfectius uitæ sibi genus instituerunt, quippè qui incam cogitationem adhuc magis intenti nihil in hac hominum imbecilli, ac rerum humanarum uarietate esse tā expetendum, quàm ut terrenis omnibus deuictis cupiditatibus liberius cœlestia contemplari possimus, id sibi in animum induxerunt, ut spreta illa uictoria, quam bene èt inter homines uiuendo comparare potuissent, nobiliore quendam in modum, ac quasi comminus Dæmonibus cōgrederentur, internosq; illos animorū motus, quibus maximè uexantur, qui maximè ab hominū cōmercio planè omni semoti sunt summa consentione in se ipsis cohiberent. Quo circa agrorum ac uillarum solitudine non cōtenti ad ditissimos eremorum recessus penetrarunt, ibiq; per totum uitæ tempus permanserunt beati illius nimirum Ioannis Baptistæ perillustre exemplum sequuti aliorumque item nonnullorum, ut Helix, & Helisæi, de quibus Apostolus, *Circumierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, errantes, & in montibus, & in speluncis, & in cauernis terra.* Fuit hæc Anachoretarū origo, **11** quos a secessu uocatos palam est. † Primusq; hoc sibi ui-

- tæ genus delegisse fertur Paulus Thebanus sub annum Christi CCLVII. qui persecutionis occasione cupidè arrepta, non ut impiè quidam criminati sunt pusillanimitatis uitio, sed desiderio sublimioris profectus, in uastam Aegypti recessit solitudinem, ibiq; orationibus ac diuinæ naturæ contèplationi assiduè intentus ad centesimū
- 12 usque annum foelicissimè uitam perduxit. † Verùm ut primis secundi præstiterunt; ita quosdam fuisse reperio, qui ita uixerunt, ut uel à primorum illorum laude, quos diximus uocari Monozentas, plurimùm abfuerint, atque hos Sarabeytas Aegyptia lingua dictos refert Cassianus col. 18. c. 5. & 6. Aluarus Pelagi. de planctu Eccl. lib. 2. ca. 51. Cùm enim Ananiæ ac Saphiræ, quorum exemplum plerisque aliquãdiu terrori fuerat, paulatim memoria exoleuisset, coepit auaritia uel inter Monachos inualescere.
- 13 † Quo factum est, ut multi solo Monachorum loco ac nomine contenti, id solùm seruarent, ut ab hominum conspectu procul uiuerent: etenim quibus uiuebant in locis, cellas sibi multas, quas uocabant Monasteria, construebant, eòque necessaria omnia studiosè comportantes commodis suis apprimè seruiebant. Ideoque nec senioris ullius regimen patiebantur, sed ut liberè pecunias possent acquirere ac diuitias undecunque non alijs, sed sibi ipsis aceruatim congerere superioris planè cuiuscunque imperium detrectabant. Hæc de Monozentium, Anachoretarum, ac Sarabeytarum sectis hætenus dicta sunt.

A R G V M E N T V M.

Uita communis ratio quo primùm tempore exoluerit, atque Ecclesiasticorum reddituum in quatuor partes diuisio facta fuerit.

R E R V M

- R E R V M S V M M A E .
- 1 Dyonisius sedit anno Christi 260
 - 2 Parochia amplificata, ac presbyteris iterum diuisa, quibus ca-
meteria fuerunt adiuncta.
 - 3 Circa Syluestri primi tempora laici a communi uita cum cleri-
cis discesserunt.
 - 4 Syluester omnium primus sanxit reddituum Ecclesiasticorum
quatuor partes esse faciendas.
 - 5 Communis uita tempore, a pauperibus diuites non discerne-
bantur.
 - 6 Tertia synodus Romana à Syluestro anno 328. celebrata.
 - 7 Mira Dei prouidentia & benignitas erga Ecclesiam suam.
 - 8 Constantinus à lepra mundatus, ac à Syluestro baptizatus Ec-
clesiarum edificandarum Christianis licentiam praeiuit.
 - 9 De constantini donatione, remisit.
 - 10 Decem grauissimae persecutiones, quas catholica Ecclesia an-
te Constantini tempora passa est.
 - 11 Nicena synodus aduersus Arrianam heresim sub Constanti-
no magno coacta.
 - 12 Germania uenit ad fidem tempore, quo Asia & Africa dese-
cerant anno Christi 200.
 - 13 Moravia & Boemia ac Polonia anno Christi 1000. fidem su-
sciperunt, quo tempore Asia minor & Syria Maumethanis
spurcitijs infecta sunt ac Graecia magna pars abscissa.

CAPVT QVARTVM.

- V M magis ac magis in dies diuini spiritus au-
ra foelicissimè aspirante Christianorum nu-
merus augetur, subinde anno Christi 260.
- 1 † Dyonisius Ro. Pontifex post Petrū XXV.
 - 2 Euaristi exemplum secutus, † Parochias Urbis Romae à
se quoque auctas, & amplificatas denuo praesbyteris diui-
sit,

sit, eorumq; curæ, & cæmeteria adiunxit, ut martyrum se-
 pulturas tanto ipsi accuratiùs asseruarent: Nec propterea
 tamen dici potest redditus inter Episcopos, & Clerum an-
 tea communes ab eo diuisos, aut quæ inter laycos Christi
 fideles, & clericos eousque extiterat, uitæ communionē
 sustulisse. Hoc enim quantum ad laycos nullibi traditum
 est, quantum uerò ad clericos aliquo post temporis spa-
 3 tio constitutum fuisse legitur. † Rectè autem coijcere mi-
 hi posse uideor circa Syluestri primi Pontificis summi tē-
 pora laicos à communi, cum clericis uita destitisse, cū
 uideam ipsius Syluestri de Ecclesiasticorum reddituum
 inter ipsos quoque sacerdotes distributione decreta ex-
 4 tare. † Is enim sanxit, quatuor Ecclesiasticorum reddituū
 partes esse faciendas, atque ex iis unam Episcopo, alterā
 Clero, tertiam pauperibus, quartam deniq; Ecclesiarum
 restorationi esse applicandā, ideo autem tum pauperum,
 tum etiam clericorum hoc potissimū tempore habenda
 ratio fuit, quia dum fidelium communitio uigebat, paupe-
 5 ribus optimè consultum erat; † quin uerò nec à diuite
 tunc pauper dignosci poterat, clericis pariter nulla daba-
 tur occasio cur uel pro suis laboribus præcipuum aliquid
 haberent, cum quæ ad uictum erant necessaria singulis a-
 bundè suppetent; At communitio hac sublata paupe-
 rum, ecce luctus ac simul clericorum querelæ protinus
 exortæ sunt. Itaq; summus Ecclesiæ Pontifex Syluester,
 ut commissum sibi munus ea, qua par erat, diligentia exe-
 queretur, ac nascenti latiusque in dies serpenti huic ma-
 lo in tempore remedium afferret, quatuor illas, quas dixi-
 6 mus, partes constituit tertia synodo Romæ coacta, † quam
 anno Christi CCCXXVIII. celebratam Onuphrius etiā
 7 consentit. † Operæpretium est hoc in loco summam Dei
 Opt. Max. prouidentiam animaduertere, tum & admirā-
 dam benignitatem, qua ille suam semper Ecclesiam com-

B plexus

plexus est, ac tunc maximè, cum ad desperationem res ad ducta uideri potuisset. Pristinus ille Christianorum ardor ceperat iam tepescere, inter ipsos odia iam propè inualuerant, desidijs ac contentionibus totum Ecclesiæ corpus quatiebatur, ita ut Christianorum nomen passim omnibus despectui fore merito dubitaretur: cum ecce in hac tanta tempestate, ui uentorum undique sæuiente, duo illa salutaria sydera fluctuanti Petri nauiculæ illuxerunt, nimirum Pontifex ille sanctissimus, quem modo diximus, Syluester, item & magnus Constantinus, quorum uterque Christianorum Ecclesiam certatim amplificauit, ornauit

8 illustrauit. † Cum à Syluestro Constantinus, lepra primū mundatus, mox et Christianæ religionis sacris initiatus esset, multa, uariaque in Christianam Remp. contulit ornamenta: edicto enim cauit ut pro solito qui sique Ecclesiam posset ædificare, summumque ipsum Pontificem amplissimis donis decorauit, seu potius quæ illi debita erāt, quæque ipse antea ut deposita detinuerat non grauati re-

9 stituit. † Qua de re latè Ionaras in principio Constantini Magni inter Bizātinās Historias, Iuo Carnutensis Episcopus in suo decreto, titulo de prima. Rom. Ecclesi. cap. 49. Gratianus c. Constantinus, 96. distinct. Augustinus Steucus de donat. Constātini contra Vallam, Platina in uita Syluestri, Restaurus Castaldus tract. de Imp. cap. 61.

10 ac plerique tradiderunt. † Constat uerò ante id tempus superiorum Imperatorū, opera eorū, qui prouinciis præsidebant, Ecclesiam per annos plus minus trecentos uarijs fuisse uexationibus agitatam, quarum prima sub Nerone fuit, sub Domitiano altera, tertia sub Traiano. Quartam M. Aurelio imperante furentium populorum ac præfidū culpa Christiani perpesi sunt; Seuero quinta tribuitur, sexta Maximiano, septima Decio, Valeriano Octaua, Nonam omnium acerbissimam instaurauit Diocletianus,

ac maximè diuturnam, ut potè quæ ad duodecimum vs-
 que annum protracta est. Quam mox asperrima Maxen-
 tij Maximini, Liciniique tempora subsequuta sunt: Qui-
 bus demum deuictis, necatisque Constantinus optatissi-
 mam quietem uniuersis Christi Ecclesiis, quæ in toto or-
 be Romano erant, non solùm attulit, sed etiam optimis le-
 11 gibus, & sanctionibus † (coaeta nimirum aduersus Arria-
 nam hæresim Nicæna synodo) sepsit, ac cõmuniuit. Qua
 ex re facilè est intelligere, quod diximus paulo ante, Deũ
 summum, & optimum, Ecclesiæ suæ semper in tempore
 præstò esse, & quod ex una parte Christiano cultui adem-
 ptum uidetur ex alia restituere. Quod ipsum & à sacra-
 rum literarum peritis quandoque animaduersum est, &
 quisque optimè perspiciet, qui ad totam historiæ seriem,
 quæ ad res Ecclesiasticas attinet, animũ intèderit. Vix dũ
 Iudæi diuino patrocínio se se indignos præstiterant, cum
 ad uerum Dei cultum se se gentes contulerunt, atque ex
 ijs quoties natio aliquando defecit, alias atque alias sub-
 inde suggerere nunquam destitit diuina clementia, ut sè-
 per esset, quæ in prioris deficientis locum quasi sufficere-
 12 tur. † Itaque quo tempore Asiæ maioris, & Aphricæ iactu-
 ram fecit Ecclesia; Germania, quæ ad illud usque tempus
 in Idolatriæ tenebris quasi cæcutierat, ad ueritatis lucem
 13 se contulit annum Domini circiter 200: † quãdo Asia mi-
 nor, & Syria Maumethanis spurcitijs fuerunt infecte, Mo-
 rauia & Boemia fidem Christi susceperunt, & mox Polo-
 nia sub annum Christi Millesimum, ubi magna pars Græ-
 ciæ se ab Ecclesia sciderat. Quod latè pieque in primis
 Ioannes Ecchius inter suas homilias aliquando in me-
 dium adduxit, Homil. 5. contra Turcam, in fi. princ. Tom.
 3. sic ergo, ut ad Constantinum redeam, cum primum cõ-
 munis uitæ consuetudo, ac Charitas ipsa cœpit diminui,
 post Christianorum dissidia, uariasque clades ipsis illatas

tanta per Cōstantinum Imperatorem accessio Religioni Christi facta est, ut quantum ex pristino illo charitatis ardore fuerat detractum, tātum ipsi authoritatis accesserit, cuius ope ij, qui iam sponte minus parebant, legibus ac decretis in officio, uel inuiti retinerentur.

ARGUMENTVM.

Inter Clericos diutius, quàm inter laycos communis uita institutum perdurasse; licet clerici non eodem omnes modo, sed alij alijs sanctius perfectiusq; hanc communionem seruarint.

RERVM SVMMÆ.

- 1 Clerici manserunt in communiōe, licet layci recessissent.
- 2 Leuita quidam a D. Hieronymo reprehensus, quod propria possideret.
- 3 Clerici uictu, & uestitu contenti, debent omnia habere cōia.
- 4 Portio, quæ pauperibus præstatur, ad clericos non pertinebat.
- 5 Communis uita non eodem modo apud omnes clericos seruabatur.
- 6 Multi erant clerici, qui nedum fructus communicabant, sed etiam rerum proprietates, idq; seruabatur potissimum in Cathedralibus Ecclesiis, nu. 7.
- 8 Cænobia ab Apostolis originem traxerunt.
- 9 Canonici cænobiorum, tempore D. Basilij.

CAPVT QVINTVM.

V M laycos præsertim attingunt, quæ proximè tradita sunt, explicandum deinceps nobis est, num clerici, laicis secedentibus, in eodem uitæ communis statu permanferint:

Quod

- 1 † Quod planè affirmandum esse crediderim; Plura enim sunt, quæ huic coniecturæ (quando præter coniecturam nihil habemus in tanta rerum antiquissimarum obscuritate) fauere admodum uidetur: Tametsi etiam satis fortasse illud esse potest, quod iidem, qui laycos à pristina communione autumant recessisse, de clericis nihil tale affirmant; ac ne de ipsis quidem mentionem ullam faciunt. Sed maximè etiam hoc ratio confirmat, cum auaritiæ motus illos, à quibus tota hæc laycorum secessio profecta est, non ita facilè inter eos inualuisse credibile sit, qui diuino cultui sese penitus addixerant. † Accedit insuper D. Hieronymi testimonium, qui Leuitã aliquãdo quendam sui temporis acriter increpuit, quòd propria bona obtineret; At certè si id passim licuisset, non ea is reprehensione dignus fuisset. inquit ergo Hieronymus, † *Illi autem, nempe clerici, uictu, & uestitu contenti, debent omnia habere communia*, cap. duo sunt, 12. q. 1. Cum Hieronymo hac in re consentit Augustinus, qui clericos suos Hypponenses, eodem hoc nomine inculat, ut ex sermone ad populum Hypponensem 52. refert Gratianus in c. nolo, 12. q. 1. *Qui habuerit proprium, uel habere uoluerit, parum est ut dicam, non mecum manebit.* Et paulò post; *Quomodo ergo cuicumque uolisset extra manere, & de suo uiuere, non tollerem clericatum ei?* Nec sanè huic sententiæ quicquam aduersatur, quod supra diximus, de Syluestri partitione, qui quatuor de redditibus Ecclesiæ partes fieri sanxit, atque ex iis vnã clero, pauperibus alteram, tertiam fabricæ assignari, atque unam sibi Episcopum retinere; siquidem cum clericis sua portio esset assignata, æquo illa iure, inter omnes ita diuidebatur, ut cuiusque necessitatibus subueniretur. Nec propterea proprium aliquid quenquam habuisse concedimus, aut aliũ alio ditioem, pauperioremve extitisse. † Etenim por-

tio, quæ pauperibus addicta erat, nihil ad clericos perti-
 nebat, ut potè quibus aliunde, ut diximus, prospectum
 erat; Verùm laycis illis præstabatur, qui cum à generali
 illa fidelium omnium communione recessum est, nihil
 proprium erant assequuti, uel certè non tantum, ut quo-
 tidiano uictui necessaria parare possent. † Communis er-
 go uita inter clericos adhuc seruabatur, at non inter om-
 nes eodem modo: cum enim passim à cæteris fructus tan-
 tum communicarentur; agrorum uerò proprietates, sin-
 gulis peculiare esse possent; † extitisse nonnullos legi-
 mus, qui sanctiori proposito, arctiori communioni, sese
 ex uoto obligabant, ac præter fructus communicata etiã
 rerum suarum omnium proprietate eodem plures in lo-
 co uitam degebant. Quem morem ab Urbani I. usque
 ætate à nonnullis institutum, c. scimns, & c. seq. 12. q. 1.
 Ad Augustini, Gregorii I. & VII. vsq; tempora tradu-
 ctum fuisse multis in locis testatum reperio, c. nolo, c. cer-
 tè, c. quia tua fraternitas, ead. q. & cau. c. quoniam, de uit.
 & honest. cleri. † Quod ipsum uitæ genus in cathedrali-
 bus præsertim Ecclesijs seruatum fuisse, testis est Guliel-
 mus Durandus, Speculator appellatus, li. 6. de diuin. of-
 fic. de septem dieb. post Pasca, nume. 6. sæpissimè autem
 apud scriptores Ecclesiasticos horum mentio reperitur,
 qui non solis fructibus, sed rebus planè omnibus commu-
 nicatis communi loco uiuebant. Nec mirum; si quidem
 iam inde ab Apostolis, cœpit hoc institutum, quod se-
 quentibus mox temporibus ab his modò, modò ab illis
 prout sese offerebat occasio, receptum fuit; factum est
 hoc à laycis, ut supra diximus, cùm de Anachoretis aliif-
 que similibus sermonem habuimus: Fecerunt hoc pari-
 ter clerici, ut proximè diximus, mox etiam in posterum
 alios, atque alios fecisse legimus. † Hinc cœnobìa insti-
 tuta sunt, quæ propterea ab Apostolis traxisse originè fa-
 cilè

cilè concessero: illi enim de seipsis dicere soliti sunt, ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te. Quod & rectè aīaduertit Pet. Sot. de insti. sacerd. lib. 2. Lec. 2. & Francif. Turria. libr. 5. aduer. Centuriat. pro Epistolis Pont. cap. 2.

9 † Vbi & de Canonicis canobiorum meminit, ad quos D. Basilius sermones conscripsit, eumque uiuendi morem, tempestate sua in Garolitana, seu Garopolitana Ecclesia fuisse seruatum attestatur. Hinc & uarię Monachorum coitiones, & regulæ exortæ sunt, de quibus nos inferius, ut se se nobis offeret occasio, uarijs in locis agemus.

A R G V M E N T V M.

Demum etiam inter clericos communionem sublatam esse, sed ita tamen, ut primò bonorum patrimonialium, deinde Ecclesiasticorum diuisio fuerit instituta, ac non Ecclesiasticorum quidem omnium, sed mobilium tantum, cum rerum immobilium communitio diutissime permanserit.

R E R V M S V M M A E.

- 1 Temporalium rerum diuisio à clericis non statim tentata, & obtenta.
- 2 Christianorum duo genera apud Hieronymum, clerici nimirum, & layci.
- 3 Quæ clericum uita ratio deceat.
- 4 Augustinus concessit clericis suis patrimonialium rerum proprietatem.
- 5 Hypochrita qui est, mortuus est.
- 6 In Concilio Agathensi anno Christi 435. sub Sixto III. concessum clericis, ut propria possent habere bona patrimonialia.
- 7 Post permissionem possidendi bona propria, clerus adhuc communem uictum ex quarta parte habebat.
- 8 Simplicius I. sedit anno Christi 467. qui quatuor par-

- tium diuisionem approbavit.
- 9 Gelasius I. anno Christi 494.
- 10 Non statim atque clericis ex bonis Ecclesiasticis proprium habere permissum est, beneficia fuerunt instituta.
- 11 Multò ante constitutionem beneficiorum cœperunt clerici decimas & oblationes habere.
- 12 Cœperunt clerici decimas & oblationes ut proprias habere, tertia parte Episcopis soluta, quod Taraconensi Concilio primo fuit approbatum. 13.
- 14 Fœlix III. Gregorij magni atauus, ex familia Anita, que Fregepanum postea fuit dicta.
- 15 Cathedraticum, præter tertiam decimarum, Parochi soluebant Episcopis in signum subiectionis.
- 16 Enthionasticum soluebant Episcopi, cum munus administrationis auspicabantur.
- 17 Tertia decimarum à Parochis soluebatur, ut Episcopi sarta tecta Ecclesie tuerentur.
- 18 Episcopi, ob negligentiam Ecclesiarum reparandarum, tertia decimarum priuati, ac decime integre parochis dimissæ nunc. 20.
- 19 Archipresbyter uel Decanus solebant distribuere quartam pauperibus, ut fraudibus obuiaretur.
- 22 Decimarum tertia Episcopis restituta à Concilio Toletano 4. siue Ecclesia reparatione egeret, siue non.
- 22 Glo. opinio in c. de his, 10. q. 1. existimantis Episcopos ex parochialibus nihil ultra tertiam recipere solitos, rejicitur.
- 23 Intellectus ad c. de his, 10. q. 1.

CAPVT SEXTVM.

VIDIMVS inter clericos diutius aliquantò, quàm inter laicos, retentam communionem: Verum quia, ne clericos quidem ipsos in ea cōstanter

stanter perseuerasse, palam est, quo primùm tempore, hæc uitæ ratio ab ijs fuerit immutata indagare operæpretiū est. Quod, quia neque ita protinus eodem tempore, neq; quantum ad omnia bona factum fuisse uideo, ut planius hoc totum aperiatur, de bonis primum patrimonialibus agemus. Demū ueniemus ad bona Ecclesiastica quæ cū nostræ huius tractationis magis propria sint, in illis diutius nos persistere necesse erit. † Temporalium rerum diuisionem, non eodem tempore, & tentatam & obtentam esse reperiō, sed illud hac in re contigisse, quod & in aliis rebus usu euenire solet, quas aduersus Principes ac moderatores suos attentat multitudo, ut non nisi, post magnas diuturnasque contentiones, uoti demum illa sui cōpos efficiatur. Huius contentionis testis est Hieronymus, qui a rerum proprietarum cupiditate clericorum gregem his uerbis reuocare intendit, ostendens, quæ illum uitæ

1 ratio maximè conueniat, qui se clericum profiteretur. † *Est autem, inquit, unum genus, quod mancipatum diuino officio & deditum contemplationi, & orationi ab omni strepitu temporalium cessare conuenit, ut sunt clerici. Aliud uerò genus est Christianorum, ut sunt layci, his licet temporalia possidere, c. duo sunt, 12. q. 1.* Quod ipsum & alibi idem Hieronymus inculcat inquit, † *Quod si clericus quippiam aliud habuerit præter dominum, pars eius non erit Dominus: uerbi gratia, si aurum, si argentum, seu possessiones, si uariam supellectilem, cum istis partibus non dignatur dominus fieri pars eius, c. clericus, eadem q. & ca.* Atq; ibidem paulo post. *Sed quasi Leuita & sacerdos uiuo de decimis, & altare seruiens altaris oblatione sustentor, habens uictum & uestitum his contentus ero, & nudus nudã crucem sequor.* † Sed Augustinus hæud diutius, multitudini acrius in dies id efflagitanti obfistendum ratus sese illi aliquanto faciliorem præbuit. Is enim fermone. 52. Hipponensem populum sic alloquitur,

Lui

Qui uolunt habere proprium, quibus non sufficit Deus, nec Ecclesia sua, maneant ubi uolent, & ubi possunt, non eis aufero clericatum, nolo habere hypochritas. Malum enim esse quis nesciat? Malum est cadere à proposito, sed peius est simulare propositum, c. nolo, & c. certe, 12. q. 1. Et paulo post, Dixeram enim, & scio me dixisse, quod si nolent suscipere socialem uitam mecum, non illis tollerem clericatum, sed seorsum manerent, & seorsum uiuerent, quoquomodo nossent Deo uiuerent, & tamen ante oculos posui quantum mali sit à proposito cadere, malui enim habere cecos uel claudos, quàm plangere mortuos:

- 5 † *qui enim hypochrita est, mortuus est.* Tandem uerò, quia clerici professioni non aduersari iudicatum est quòd propria quis bona obtineat: † apertius id clericis permissum est in Concilio Agathensi. Quod sub Sixto. III. in Gallis, Regnante Clodio, celebratum est anno Christi. CCCCXXXV. Theodosio II. Oriëtis, Valeriano autem III. Occidëtis imperium obtinente, quod & à Genebrardo in sua Cronologia animaduersum est. Eius Synodi uerba hæc sunt, *Vt de rebus Episcopi proprijs uel acquisitis, uel quicquid Episcopus de suo proprio habet, heredibus suis si uoluerit derelinquat, c. Episcopi, 12. q. 1. Pet. Sot. de inst. sacer. Lect. 2. & Dom. Sot. de iust. & iur. lib. 10. q. 4. ar. 1.* Proximū est, ut de bonis Ecclesiasticis dicamus, quæ communicari serius desiere. Vt enim clerici diutius in communione, quàm laici permanerunt, ita consentaneum quodammodo fuit, ut bona Ecclesiastica diutius communia inter clericos ipsos permanerent. † Itaque post illud quoque tempus, quo clericis proprium habere patrimonium permissum fuisse adnotauimus, maximè protractā reperio fuisse illam Ecclesiæ obseruationē, ut ex quarta parte bonorum Ecclesiasticorum, clero uictus communis suppeditaretur. †
- 7
- 8
- 8 † Video enim Simplicium quoque I. anno Christi 467 eandem hanc distributionem expressim

Anno
Christi
435.

Anno
Christi
467.

- 9 *sim* approbasse, c. de redditibus, 12. q. 2. † Item & Galasiū
I. anno Christi 494. c. uobis, & c. concessio, 12. q. 2.
- 10 † Verum quoniam eò tandem deuentum est, ut ex bonis
quoq; Ecclesiasticis liceret clericis propriū habere, cauē
dū maximè est, non statim tunc beneficia instituta: bene-
ficij enim nomen tunc usurpari cœptū est, cum pristina il-
la obseruatio de quatuor partibus ab Episcopo faciendis
- 11 exoleuit. † At multò ante cœperunt clerici tum decimas, 81
tum & alia, quæ Ecclesiæ offerebantur, tanquàm propria
sibi retinere: subesse enim ratio uidebatur, cur clerici iu-
stè conquererentur, quod ea sibi Episcopi uendicarent,
quæ non Episcopis ipsis seu cathedralibus Ecclesijs, sed
Parochijs, quibus ipsi præerant, obligata essent, cum præ-
fertim reparandarū Ecclesiarum non Episcopis, sed illis 91
ipsis onus incūberet, iustissimūq; esse uideretur, ut quod
cuiq; Ecclesiæ oblatum fuisset, in ipsius id reparatione im-
pēderetur. † Hoc ergo nomine obtinere clerici, ut suæ
quisque Ecclesiæ oblata retinerent, vixq; illud persuade-
ri potuerunt, vt decimarum atque oblationum tertiam
- 13 partem Episcopis persoluerent. † Atq; hoc cum antea cō- 02
suetudine receptum esset, tamen etiam expressim proba-
tum est Taracōnensi Synodo prima, c. 8. quæ anno Chri-
sti 482. coacta est † sub Felice III. illo, inquam, Fœlice ex
- 14 Anitia familia orto Fregepanū postea dicta, si Onuphrio
credimus, Gregorij Magni atauo. † Verū quia sub hæc
15 tempora Cathedralici mentio habetur, nempe sub Gela-
sio I. anno Christi 494. ex hoc colligitur rationabi-
le fuisse iudicatum, ut ultra tertiam decimarum aliquid
etiam Parochi in Ecclesiæ ac cathedrę principalis hono-
rem persoluerent, ne decimas illi & oblationes proprio
sibi iure uendicare uiderentur. Quod idem Gelasius ca-
uit in c. nec numerus, in fi. 10. q. 3. & deinde Pelagius I. Anno
16 annum Christi circiter, 555. c. fi. 11. q. 3. † ut & con- 555.
tra

Anno
Christi
482.

Anno
Christi
494.

Anno
Christi
555.

tra Episcopi Enthionasticum honorarium tum largieb-
 tur Ecclesiæ, cum munus auspicabantur, cuius Enthonia-
 stici meminit Iustinianus Nouel. 123. sed hoc obiter di-
 17 ctum sit. † Verum in eo, quod de tertia decimarum dictū
 est, uariatum sæpe fuisse reperio: Nam quod diximus de-
 cimarum & oblationum tertiam Episcopis Parochos cō-
 cessisse, id ea conditione factum est, ut Cathedralium Ec-
 18 clesiarum facta tecta integraq; Episcopi tuerentur. † Qua-
 re cum minus diligenter id eos præstitisse compertum es-
 set; illa ipsa tertia, quæ hoc solo nomine ijs concessa fue-
 rat, Episcopi priuati sunt in Bacharenfi Concilio 2. cap. 2.
 sub Ioanne III. anno Christi DLXIII. ut rectè aduertit
 doctissimus ac disertissimus Couarruias de vet. colla. nu-
 19 misma. cap. 2. nu. 9. † Nec mirum, si quidem legimus in Ba-
 charenfi Synodò 1. cap. 25. non absimili ratione cautum
 fuisse, ut non amplius Episcopi, sed loco illorum Archi-
 presbyter, uel Decanus, quartam illam pauperibus desti-
 natam distribuerent, reddita tamen Episcopis ipsis ratio-
 ne, ut fraudibus undequaque occurreretur: sicq; ut ad ter-
 20 tiam decimarum reuertamur. † Parochi post secundum
 illud Bacharense Conciliū hac ipsa tertia Episcopis adē-
 pta, integras sibi decimas & oblationes retinebant. Ut ta-
 men & ipsi in officio permanerent suarumq; Ecclesia-
 rum reparationi incumberent, Episcopis ipsis rationē red-
 21 dere iuebantur, c. placuit, ubi gl. uer. tertiam, 10. q. 3. † At
 neque hoc semper postea obtinuit, siquidem Toletano
 demum Cōcilio 4. in c. unio, 10. q. 3. anno Seruatoris nō-
 stri DCXXXI. sub Honorio I. hæc ipsa tertia Episcopis re-
 stituta est, ac licet præmoniti ipsi fuerint, ut facta tecta Ec-
 clesiæ diligenter seruarent, tamen tertiæ huiusce partis
 recuperationi non ea conditio adiecta est, cum uel si Ec-
 22 clesia reparatione non egerit, tamen Episcopis tertiam
 hanc exigere sibiq; retinere concessum sit. † Quæ cum ita
 se

se habeant non passim assentiendum est Glossatori in c. de his, 10. q. 1. ubi in uer. parochialibus autem, præterquam quod tempora mirificè confundit, existimat etiam Episcopos de Parochijs nihil ultra tertiam atque aliquãdo nihil ultra dimidiã percepisse; Imò enim præter decimas, & oblationes, quæ ad parochiales Ecclesias pertinebant bona omnia in Episcoporum erant potestate, ita ut, quod de tertia Episcopis soluta dictum est, ad decimarum tantum oblationumque tertiam pertineat, ut liquidò apparet ex Concilio Bracharési in c. placuit, 10. q. 1. ubi de tertia decimarum tantum habetur mentio, cum dicitur solam illam Episcopis permisã fuisse, reliquas uerò decimarum partes parochis relictas, ut ex ijs possent Ecclesias instaurare, quod & confirmatum est Aurelianensi Synodo prima, quæ sub Horfmidâ primo celebrata est anno Christi 514. cap. 16. & 17. in c. omnes basilicæ, & c. nullus, 16. q. 7. & c. de his ibi, antiquorum Canonum statuta, 10. q. 1. Quãquam illud satis argumenti est, quod nihil hac in re immutatum reperiatur, arg. l. præcipimus, C. de appel. l. fancimus, C. de Testam. † Turbauerat illud forsan Glossatorem, quod legitur in d. c. de his, uerfi. antiquorum Canonum statuta, ubi cauetur medietatem Episcopos, aliam Clerum accipere. Verum hoc accipiendum est, ut ad eas res pertineat, quæ altari Episcopali offerebãtur, id enim ex ipsius Concilij uerbis non obscure perspicitur si partium attendatur enumeratio.

A R G V M E N T V M.

Porro immobilium rerum communionem haud perpetuò mansisse, sed certis eas quoque possessoribus assignari cœpisse, ac præcipuè religiosorum cœnobijs, quo in numero Anachoretæ, Monozentes, Sarabeytæ, atque id genus alij censentur.

R E R V M

R E R V M S V M M A E.

- 1 Res immobiles ad solos Episcopos pertinebant.
- 2 Res Ecclesiastica immobiles collegijs primùm concessa.
- 3 Cænobia, & monasteria cur sic dicta.
- 4 Monastici ordinis origo unde primum fluxerit.
- 5 Anachoretæ, & Monozentes laici erant.
- 6 Monasticus ordo sub Totila à D. Benedicto in Occidente institutus, quem in Aegypto D. Antonius, & in Orientali Ecclesia D. Basilius instituerat, nu. 7.
- 8 Diodorus, & Eutropius Monachi illustres quo tempore floruerint.
- 9 Anachoretæ Monachi dicti sunt.
- 10 Anachoretæ in maxima hominum existimatione fuerunt.
- 11 Decani apud monachos sic dicti, quod denis præpositi sint.
- 12 Io. Cassianus claruit anno Christi 436.
- 13 Oratio, quies, & manuum labor, uti propria Monachis à Pelagio tribuuntur.
- 14 Monachus, qui non laborat, latroni comparandus.
- 15 Monachus quidam sexaginta annis neque uisus, neque cum aliquo locutus.
- 16 Monachi olim sacerdotes non erant, sed ad aliquam Ecclesiam se conferebant, ut sacramenta perciperent, & missam audirent.
- 17 Monachi clericis ac parochis suberant, ac illis longe inferiores erant.
- 18 Cœperunt in monasterijs presbyteri ordinari, non tamen poterant ad alienas Ecclesias accedere.
- 19 Monachus aliquando pastoris, & Doctoris officio functus.
- 20 Episcopus quidam à Gregorio reprehensus, quòd liturgiam in monasterio celebrari prohibuisset.
- 21 Canonici primò dicti, quos nunc canonicos appellamus, à communi uita.

- 22 *Canonicis res immobiles concessa, ex quibus prabendas haberent.*
- 23 *Canonicorum duo genera, regularium, & non regularium.*
- 24 *Olim tota diœcesis Parochia nomine continebatur.*
- 25 *Roma quarta pars reddituum clero distribuebatur, ac à Rom. Pontificibus pecunia insuper aliquot clero extra ordinem erant elargita.*
- 26 *Deus dedit, nonnulliq; alij Rom. Pontifices clero nummos omnes uiritim distribuendos reliquerunt.*
- 27 *Consuetudo pecunie uiritim distribuenda interrupta, ob alias expensas necessarias, iterumq; restaurata sub Zacharia primo, nu. 28.*
- 29 *Rom. Ecclesie calamitas tempore Exarchatus Rauennate.*
- 30 *Exarchatus Rauennæ à Fl. Longino anno Christi 569. constitutus sub Ioanne Quarto: durauitq; annos CC. XXI. numero 31.*
- 32 *Longobardorum Regnum sub Stephano Quarto defecit anno Christi 773.*
- 33 *Hadrianus I. Urbis Basilicas, Titulos, & diaconias instaurauit.*

CAPVT SEPTIMVM.

- A**CTENVS de rerū Ecclesiasticarū proprietate ita diximus, ut ex tota hac nostra serie intelligatur † res immobiles singulis clericis, at ne collegijs quidē proprias esse potuisse, sed
- 1 ad solos Episcopos pertinuisse. † Verū & hoc aliquando concessum est, quod quidem hac occasione factum fuisse reperio: Etenim fuere nonnulli, qui, cū neque in abditos spelūcarum secessus uolebant se recipere, nec tamen palàm in Vrbe, atque in hominum frequentia uersari, sed medium quoddam uitæ genus delegerant; ut in
- 2 Vrbe

Vrbe quidem, sed ab hominum conspectu semoti, intra
 certa claustra se continerent; & cum certis legibus, & re-
 gulis, tum etiam senioris alicuius imperio sese omnes pa-
 riter subiicerent. Porro his nullo iure denegari potuisse
 iudicatum est, quin certa prædia resue alias immobiles
 possiderent, quarum redditus communem ipsis uictum sug-
 gereret: Itaque institutum hoc probauit Iustinianus, ut in
 eius Nouella 133. & confirmatum est Agathensi Cōcilio
 3 cap. 38. & Aurelianensi cap. 18. † Ac ea loca appellata fue-
 re cœnobia de quibus paulò ante dictum est, à commu-
 nione uitæ, uerius quàm à solitudine, monasteria, qui-
 bus professionis huiusce uiri continerentur. Sed monachi
 appellationē nihilo secius hi retinuerunt, quòd ea conuer-
 4 satio non multum adhuc abesset à solitudine: † Ex his
 quasi radicibus, prima monastici ordinis origo pullulauit
 qui mox latissimè per uniuersas Christiani nominis regio-
 nes propagatus est. Obijciat sat scio mihi quispiam hoc
 in loco, Anachoretas, Monozentes, Sarabeytas, quorum
 originem longè antiquiorem fuisse supra adnotauimus:
 Ab ijs enim potius monasticum ordinem fluxisse non im-
 meritò quis dixerit, quod ut non prorsus inficior, ita nec
 5 prorsus affirmare audeo. † Video. n. fuisse illos laycos, at
 6 ex sacerdotibus monasticum ordinem constare. † Facilius
 concessero hunc ordinem, quem his temporibus, ut di-
 xi, in Occidentali Ecclesia Benedictus instituit sub Totila
 Baduilla, Gothorum Rege septimo anno Christi 542.
 Item & Maurus eius discipulus in Trāsalpinis præsertim
 7 regionibus dilatauit, ann. Christi 582. † Hunc, inquam,
 ordinem, uel eius saltem uestigia in Aegypto ab Antonij
 usque temporibus extitisse anno Christi 357. Tum in O-
 rientali Ecclesia Basilij tempestate anno Christi 369. u-
 trunque eiusmodi hominum conuentus instituisse, nemi
 8 nem præterit, † circa quæ tempora, insignes illos duos illu-
 stresq;

1 ~ 1/2 folia

fre s̄q; monachos floruisse Diodorum Gregorij Nazianzeni cōtemporaneum, anno Christi 372. Et Eutropium Historicū anno Christi 377. testis est in fastis Onuphrius.

9 † Tametsi uerò inter monachorum ordines Anachoretæ non numerentur, tamen & ipsi monachi dicti sunt: Quin & ex ijs, qui Ordinibus erant addicti, nonnulli Anachoretæ fuerunt appellati. Quod adnotasse hoc in loco necesse fuit, ne cuiquam fortasse afferat obscuritatem, quòd uideat s̄penumero scriptores Ecclesiasticos promiscuè his nominibus usos esse. † Quicquid uerò sit, ipsi quoque Anachoretæ in maxima fuerunt hominum existimatione: ut Augustini, aliorumque testimonio ostenditur: quorum uerba, quòd lectori non fore id ingratum existimaui, libuit hoc in loco subnectere. Apud Augustinum de moribus Ecclesiæ cap. 31. leguntur hæc uerba: *Quis non illos miretur ac predicet, qui contemptis atque desertis Mundi huius illecebris, communem vitam castissimam sanctissimamq; congregati simul et atem agunt, uiuentes in orationibus, in disputationibus, nulla superbia tumidi, nulla peruicacia turbulenti, nulla inuidia liuidi, sed modesti, uerecundi, pacati cōcordissimam vitam, & intentissimam in Deum gratissimum munus illi offerunt, à quo ista posse meruerunt? Nemo quicquã possidet proprium, nemo cuiquã onerosus est; operantur manibus ea, quibus & corpus pasci possit, & à Deo mens impediri non ualeat. Opus autem simul tradunt eis, † quos Decanos uocant. eò quòd sint denis prepositi, ut neminem illorum cura sui corporis tangat, neque in cibo, neque in uestimento, neque si quid aliud opus est, uel quotidiana necessitati, uel mutata, ut assolet, ualetudini: illi autem Decani cū magna sollicitudine omnia disponentes, & præsto facientes quicquid illa vita propter imbecillitatem corporis postulat; rationem tamen etiam ipsi reddent vni, quem Patrem uocāt. Pulchrè etiam de Anachoretis Io. Cassianus, colla. 18. lib. 5. cap. 36. qui ta-*

C men

men hoc nomine, ut & paulò antè admonui, monastico quoque ordini addictos complectitur: *Nonnulli uerò inquit, carismata emulantes meliora, in Sarabeytarum contemptum, ac cōsutationem, sanctissimum quidem Anachoretarum genus instituerunt, eorum scilicet, qui in cœnobijs primū diutissimè commorati, omni patientiæ ac discretionis regula, & humilitatis pariter, ac nuditatis uirtute possessa, atque ad purum uitiorum uniuersitate consumpta, dirisimis cum Demonibus prælijs congressuri, eremi profunda secreta penetrare cœperunt: Quorum aliquos citra Nili fluminis alueum commoratos reperimus, desertissimasq; terras, qui ab omni hominum penitus consortio separati pane solo, qui eis, pro certa tēporum interualla afferebatur, & aqua contenti colloquio Dei*

12 *cui puris inherebant mentibus, incolebant. † Cassianus uerò ipse ab Augustini temporibus nō longè abfuit; uixit enim anno Christi 436, ut Prosper in Eusebij chronica autor est. Vt autem Cassianus, Anachoretarum nomine Monachos indicat, sic alii sunt, qui Anachoretas Monachorum appellatione cōplectuntur. Vnde Hieronymus ad Paulinum, *Si cupis esse quod diceris, Monachus, idest, solus, quid facis in Urbibus, quæ non sunt solorum habitacula, sed multorū.* c. si cupis. 16. q. 1. Vbi èt Pelagius c. præsentium, de ipso*

13 *rum officio ita dixerit. † Vt hæc tria illis tribuat, nimirum*

14 *orationem, quietem, & manuum laborem. † Hinc latroni comparandum esse monachum, qui non laborat, traditur in Histor. Ecclesia. lib. 8. cap. 1. Huc etiam Iustiniani uerba nouel. 133. *Duabus, inquit, potissimum in rebus operam, & diligentiam reponere oportet Monachos, ut uel sacris uacēt Scripturis, aut, quas manuarias uocare solent, artes Monachos decentes, meditentur, exerceantq;: si quidem mens inerti otio detenta, haud quicquam sanè bonorum operum peperit. Memoratu dignū est quod de his Theodoretus scribit li-**

15 *br. 4. cap. 28. † Monachum quendā sexaginta annorum spa-*
tio

- rio neque locutum cum ullo, neque conspectum fuisse.
- 16 † Iam uerò ex his, quæ diximus, satis constat, non illud necessario cõsequi, ut qui monachi dicti sunt, ijdẽ & cleri-
ci fuerint, cū imò Anachoretas, aliosq; suprà numeratos,
ex laycis constitisse apud omnes exploratum sit. Verùm,
quia illud sequebatur incommodi, ut quoties illos ad Ec-
clesiæ ministeria contigerat accersiri, monasticum institu-
tum deserere cogerentur; tum & illud, ut Sacramentorum
percipiendorum nulla ipsis facultas esset, nisi proprijs è
cancellis exeuntes ad sacram eadem aliquam se conferrēt,
quæ alijs quoque uulgo patebat; uel sacerdotem accer-
rēt, qui eis liturgiam, quam Missam uocamus, solemnem
celebraret; quod a Monachis Scithiæ quoq; factum fuisse
D. Hieronymus refert in c. Hinc est etiam, in fi. 16. q. 1.
- 17 † Ideoque clericis ac Parochis suberant, longeq; illis in-
feriores habebantur. c. a subdiacono. 93. dist. c. generali-
ter, 16. q. 1. † Qua propter, ut hac se molestia liberarent, ce-
perunt aliqui in Monasteriis presbyteri ordinari, quibus
tamen non ad alienas Ecclesias accedere, sed in cœtu tan-
tùm suo, Sacramenta ministrare concedebatur; Idq; sub
Leone I. constitutum est anno Christi CDXL. ut ipsius
indicat Epistola ad Cypri Episcopum Theodoretum, cu-
ius meminit Gratianus in c. peruenit 16. q. 1. Quod ip-
sum & alii mox renouarunt: ut enim de Iustiniano fileã,
qui fecisse hoc legitur Nouel. 133. Extat hac in re Pascha-
lis secundi, aliorumq; Pontificum approbatio c. 1. c. per-
uenit. 16. q. 1. † Quo circa mirari non debet qui fortè re-
periat, Monachum aliquando pastoris ac doctoris officio
functũ, ut legitur in Ecclesiastica Histo. lib. 8. c. 12. 1. par.
- 20 † Legimus etiam Gregorium, Episcopum quendam, eo no-
mine increpuisse, quòd liturgiam (quam Missam uocant)
in Monasterio celebrari prohibuisset, c. Agapetus 16. q. 1.
ubi & Bonifacius idem fecisse legitur in c. sunt nonnulli:

Iam uerò quoniam hanc quasi syluam sumus ingressi, ut de ijs dicere exordiremur, qui in cœtus congregati, seorsum a cæteris habitabant: † Non ignorandum est, qui hoc uitæ genere utebantur, eos non omnes monachos fuisse. Fuerunt enim qui monachorum instar eundem locum simul plures incolebāt, unoque omnes refectorio, & Dormitorio utebantur, qui à communi uita, quam ducebant, 21
 22 Canonici appellati, Canonici postea dicti sunt. † Atque ij pariter (quod de Monachis supra diximus) res immobiles possidebant, unde singulis præbendæ suggerebātur. Extat que hac de re Gregorij I. constitutio anno Christi 592. c. quia tua fraternitas, 12. q. 1. & Eugenij I. anno 654. c. ne cessaria, 12. q. 1. eiusque a Gregorio VII. facta approbatio, anno 1073. c. quoniam, de ui. & honest. cleri. quod ibi post gl. Sic accipiunt Hug. & Archidia. & cæteri interpretæ frequentiori consensu. Huc spectant uerba illa Synodi Toletanæ quartæ cap. 23. *Ob hoc constituendum oportuit, ut si qui in clero puberes, aut adolescentes existunt, omnes in uno conclau atrij commorentur, ut lubricæ etatis annos in disciplinis Ecclesiasticis agant, deputato probatissimo seniore, quæ testè uita, ac magistrū discipline habeant.* c. omnis ætas, 23
 23 12. q. 1. † Horū duo genera extiterunt, vnum eorum, qui præter communia bona, ipsi etiam singuli proprium aliquid obtinebant; qui, quoniam non certæ alicui regulæ erant addicti, non Regulares canonici dici poterant, ideo que passim simpliciter, Canonici fuerunt appellati: Alterum eorum, qui communi uitæ, paupertatis insuper uotū adiunxerāt. Vnde rebus omnibus relictis, præter quas in dies ex cœi totius & cœtus substantia ad uitæ sustentationem percipiebant, diuino cultui sese totos dicauerant. Et quia arctiori uitæ generi atq; instituto erant addicti, Canonici Regulares dicti sunt. His uerò exceptis inter reliquos omnes, eādem, quam supra diximus, uiuēdi normā
 adhuc

Anno
Christi
654.

- adhuc seruabatur, ut ab Episcopo, in cuius erāt omnia pō-
 24 testate, clericis quarta cōmuniter distribueretur; † Quō
 fiebat, ut tota planè dicecesis huius cōmunionis ratione,
 unius tātū Parochiæ instar obtineretur, uereq; appellare-
 tur. Vt in Cōcilio Toletano III. quod anno Christi 595.
 sub Gregorio Magno coactū est, c. Bonæ rei, r 2. q. 2. Hac
 eadē loquendi formula usus est Innocentius III. in c. A-
 postolicæ, de donatio. At hoc certè non conueniret, si die-
 ceses in plura beneficia pluresq; parochias fuissent iam
 25 distinctæ. † Atque hoc quod sæpius iam inculcatum est,
 quartam partem reddituū Ecclesiasticorum ab Episcopo
 inter clerum distribui solitam, non dubito quin & Romæ
 à Pont. Rom. seruatum sit. Illud tamen de Romanis Pont.
 amplius reperitur ex ipsis aliquot cum clero liberalius e-
 gisse, ac pecunias nonnullas, quasi extra ordinem inter cle-
 ricos diuississe, aliosq; etiam qui inter uiuos hoc nō fecif-
 26 sent morientes, id ipsum fieri mandasse. † Fecit hoc Ro.
 Pont. Deus dedit (hoc enim nomine uocabatur,) qui sub
 annū Christi 515. ipso mortis articulo nummos omnes
 clero uiritim diuidendos reliquit. Fecit autem hoc uir
 Bonifacius V. anno Christi 622. Idem fecisse legitur Eu-
 genius I. anno 654. Tum & Adeodatus anno 672. & Ioā-
 27 nes V. anno 685. † Quōd uerò hæc consuetudo distribu-
 darum inter clericos pecuniarum non ita passim à reli-
 quis omnibus Pontificibus seruata sit, sed sæpissimè po-
 stea interrupta, id causæ fuisse arbitror, quōd summis ip-
 sis Pontifi. maximarum quotidie expensarum necessitas
 imminēbat. Ab hostium obsidione sæpe Vrbs defenden-
 da fuit, quandoque etiam muri reficiendi, aliaque pro-
 uidenda, quæ temporum illorum calamitas ferebat: Vt,
 cum sub Gregorio III. Romanam Urbem Lōgobardi ho-
 28 stili impetu adorti sunt: † Verūm & intermissa hæc cōsue-
 tudo, ita non prorsus sublata est: siquidem legimus post

Anno
Christi
672.
Anno
Christi
685.

Anno
Christi
741.

hæc tempora Zachariam I. anno Domini, 741. maximū donatiuum singulis presbyteris fecisse. Templaq; quàm plurima restaurasse, ut in uita Zachariæ, testis est Onuphrius. Quibus ex rebus omnibus facilè intelligas diuisa adhuc beneficia minimè fuisse. Idq; sanè rationi consentaneum est; quid enim in tâta rerum perturbatione singuli clerici proprium obtinere, sibiq; defendere potuissent, cum uix possent id Episcopi, qui auctoritate inter ceteros præstabant? † Nemo est quem prætereat, quæ Rom. Ecclesie calamitas tunc præsertim extiterit, cum Fl. Longinius patrius Constantinopolitani Imperatoris nomine exarchatum statuit in Italia † anno Domini 569. cuius sedem Rauennæ collocauit, sub Ioanne III. Alexandrino, cum reliquæ Italia partes sub Longobardorum dirione essent.

30 † Itaque per annos CCXXI. quibus ea dignitas in Italia decies terque à diuersis VV. CC. ac quandoque Imperatorum cubicularijs, obtenta est, nunquam Ecclesia ius suum obtinuit, sed miserè semper uexata fuit. Nec sanè magis quieuit, cum Aistulphus Longobardorum Rex Rauennam occupauit, ac Fl. Scholasticus eius Ciuitatis magistratū obtinuit anno Christi 715. sub Cōstātino I. Pontifice summo: circa quæ tempora, ea exarchatus dignitas exoleuit, sub Leone III. anno 751. † Verum cum tandem, capto Longobardorum Rege Desiderio anno Christi 773. sub Stephano III. Longobardicum Imperium Fræcorum uirtute defecisset: idem & Francorum Regno, & uniuersalis Ecclesie quieti securitatiq; initium fuit. † Itaque pacatis iam Ro. Ecclesie rebus, legimus Hadrianum I. circa ea tempora omnes fermè Urbis Basilicas, templa, Titulos, Diaconias, Monasteria, Oratoria, cameteriaq; partim restituisse, partim à solo ædificasse, ut in eiusdem Adriani uita Onuphrius animaduertit.

Anno
Christi
751.
Anno
Christi
773.

ARGUMENTVM.

Apud quos primùm peculiares, cuique clerico redditus cœperint assignari, & quo primùm tempore beneficiorum, tum & commendarum vsus fuerit inductus.

R E R V M S V M M A E.

- 1 Parochis cœperunt peculiares redditus, præter decimas, assignari in Germania primùm.
- 2 In Vormatiensi Synodo statutum, ut quisq; presbyter mansum iugerum duodecim haberet.
- 3 Portio quæ cuiq; clerico competebat, cœpit dici beneficium de rebus Ecclesie.
- 4 Beneficij Ecclesiastici mentio primùm in Concilio primatiali Maguntiaco habetur.
- 5 Antinomia ex Maguntiaco & Vormatiensi Concilijs. dissoluitur num. 6.
- 7 Vormatiense Concilium Maguntiacum præcessit.
- 8 Congiarium clero à Rom. Pontificibus præstabatur.
- 9 Congiarij duo genera.
- 10 Panes honorarij hodiè qui.
- 11 Clerici præter congiarium habebant certos redditus.
- 12 Gregorius VIII. omnium primus statuit, ut quæq; Ecclesia suos redditus haberet, ex quibus clerici uiuere possent.
- 13 Beneficiorum prima institutio sub Gregorio VIII.
- 14 Commende in gratiam commendatariorum a Leone VIII. institute.
- 15 Statuit Leo neminem plures, quàm duas Ecclesias habere posse, unam in titulum, alteram commendatam.
- 16 Antinomia ex Concilio Triburiensi dissoluitur, nu. 17.
- 18 Argumentum à lege correctum sumi potest.

CAPVT OCTAVVM.

AM uerò, ut institutum narrationis cursum
 prosequamur, atq; ad eum, quem nobis pro-
 posuimus, scopum paulatim rem deducamus.
 Video post hæc tempora protinus beneficio-
 rum quædam quasi gemina pullulare cœpisse; † si quidem
 opera præstantissimi Regis Caroli, ut paulò ante memora-
 uimus, pacatis Reip. Christianæ rebus, auctisq; Ecclesia-
 rum bonis, peculiare quidam redditus præter decimas,
 cœperunt parochis assignari, idq; in Germania præsertim
 factum fuisse legitur sub Leone III. anno Christi, 796. ut
 est in Vormatiensi Synodo cap. 50. & in c. sancitum est,
 23. q. 8. ubi ita constitutum fuisse traditur, ut singuli pres-
 byteri mansum iugerum duodecim haberent. Quod ip-
 sum probasse etiam uidetur Synodus Arelatensis annum
 circiter octingentesimum celebrata dum his uerbis uti-
 tur: *Quicumque beneficium de rebus Ecclesiæ habuerit ad
 facta rectorum curanda teneatur.* Beneficium, inquit, de re-
 bus Ecclesiæ, non autem Ecclesiasticum. † Qua ex re licet
 intelligere non Ecclesiastica bona omnia beneficium cõ-
 prehēdisse, sed de bonis Ecclesiæ portionem aliquam be-
 neficiarium habuisse, ac nō omnes certos tantum aliquos
 parochiæ redditus, ut puta Mansum, percepisse. Quod ip-
 sum ex eo etiam colligitur, quia ea quoque tempestate
 quatuor partes facere Episcopi iuebantur. † Tandem ue-
 rò profecta reddituum omnium assignatio parochis facta
 legitur in Concilio primatiali Maguntiaci I. cap. 7. & 47.
 circiter annum Christi 813. cuius uerba referuntur in ca-
 pi. 1. de Ecclesijs ædif. *Quicumque, inquit, Ecclesiasticum
 beneficium habent, omnino adiuuent ad rectorum Ecclesiæ re-
 stauranda, uel ad ipsas Ecclesias emendandas.* † Sed hic for-
 sam aliquis obijciet in Concilio Vormatiensi, quod Ma-
 gun-

Anno
Christi
796.

Anno
Christi
800.

Anno
Christi
813.

gūtiacū est subsecutū de redditibus Ecclesiasticis in qua-
 tuor partes diuidendis mentionem haberi, siquidem cap.
 7. leguntur hæc uerba: *De redditibus uerò Ecclesie, & de ob-*
latione fidelium, quatuor fiant portiones, quarum unam sibi
retineat Episcopus, alteram clericis pro officiorum suorum se-
dulitate distribuat, tertiam pauperibus & peregrinis, quar-
tam Ecclesiasticis fabricis nouerit reseruandam. Quibus ex
 uerbis liquidò constare uidetur, ad illud usq; tempus nul-
 lam reddituum distinctionem fuisse factam. † Sed tamen
 hoc obiectum nō admodū mouere nos debet: neq; enim
 pro comperto illud habetur, † Maguntiacum Concilium
Vormatiense præcessisse; cū imò is qui Concilia in ordi-
 nem redigit, Vormatiensis illius Synodi tempus ignorari
 asserat: Ideoq; in eum locum nonnulla congeri Cōcilia,
 quoniā sub Carolo Magno multa leguntur fuisse coacta,
 quæ tamē quo ordine disponi debeat, ignoretur, ita ille.
 Nos uerò, ni fallor, uerius affirmare possumus, Vormatiense
 Cōcilium præcessisse: quod ut probabilius existimē, hæc fa-
 ciunt coniecturæ. Primū. n. Vormatiense Diocesānū fuis-
 se non ignoratur, Maguntiacum prouinciale; prouincialia
 uerò non quotannis, ut diocesāna, sed tertio quoq; anno
 celebrabātur: præcessisse autem uerisimilius est, quod & ci-
 tius, & sapius fieri consueuit, quodq; etiam ob minorem
 illorum numerum, qui in eo interueniūt, facilius cogi po-
 tuit. Accedit præterea in solo Maguntiaco Cōcilio bene-
 ficij Ecclesiastici nomen usurpari: siquidem in Arelatensi
 dicitur beneficium de rebus Ecclesie; in Vormatiensi,
 Mansus appellatur, cap. 50. Tom. 2. Quare omnium illud
 postremum esse credibilius est, quòd ijs utitur nominibus
 quæ postremo inualuisse, passimque hodie usurpari non i-
 gnoramus. Hæc, ut dixi, in Germania primū obtinue-
 runt. Romæ uerò, quid hac in re seruatū sit, quoniam lō-
 giorem progressionis seriem Romanorum habuit obser-
 uatio,

*Vormatiense
 præcessisse*

Nr.

- 8 uatio, aliquantò pleniùs explicandù uidetur. † Circa hæc tempora, quibus in Germania præter portiones coeperùt assignari, seu Mansus, seu beneficia de rebus Ecclesiæ, siue alio quocunq; nomine appellentur, non nisi congiariù
- 9 Romæ a Sum. Pontificibus datum reperitur. † Congiarij uerò duo fuisse genera accuratè ij docèt, qui Reip. Rom. commentaria scripserunt, VVolphangus latius, lib. 4. fol. 550. Alterum in pecuniâ consistens, à congio quod certæ mensuræ uas est nuncupatum. Alterum uerò munus est, quo populum princeps afficere consueuit, de quo meminit Herodianus in hæc uerba: *Postea uerò quàm in Templū Iouis ingressus est, omniaq; sacrificia, de more peregit, reuersus in Palatium magno congiario populum Romanum uictoria nomine profecutus est, & nummos militibus largitus est.* In hunc sensum nos congiarium accipimus, cum decimus illud à Sum. Ponti. clero dari solitum fuisse: dabant enim
- 10 quandam uictus portionem; † non secus atq; hodie panes illos, quos uulgo honoris panes uocamus, de quibus fuse Gomes. in reg. de impetran. benefi. uacan. per obi. fam. mil. card. q. xiiij. col. antepen. & pen. † Quod cum ita se habeat, eò ipse feror coniectura, ut temporibus illis, quibus congiarium clericis persoluebatur, haberent ipsi insuper certos redditus singulis peculiariter destinatos, ex quibus si necessaria ad uictum non profus suppetebant, quasi supplemento congiarium erat, ita, ut clericis tunc quoque nō minus prospectum esset, ac cum sua ipsis quarta iam olim erat assignata. id uerò ita esse ex eo facile intelligitur, quia nisi proprios tunc clerici redditus habuissent, congiarium ipsis haudquaquam satis esse potuisset. Contrà uerò fuisset sanè superuacaneum, si adhuc ex bonis omnibus Ecclesiasticis quarta pars clero fuisset destinata. Cōgiarium inter alios soluisse legitur Paschalis eius
- 12 nominis primus, anno Christi 818. † Decem uerò post annis

Anno
Christi
818.

12

- nis Gregorius III. clericis plenius prospexit, curauitque suos quamque Ecclesiam habere prouentus, ex quibus uerent sacerdotes, ne illi prę inopia (forte enim ab Episcopis debita sibi portione fraudabantur) quæstui se dedere, ac diuinum cultum deserere cogerentur: quod & Platina
- 13 in eiusdem Gregorij uita adnotauit. † Hanc primam fuisse puto beneficiorum institutionem, uel saltem eorundē usuram institutorum confirmationem: postquam tamen Congiariū adhuc præstitum fuisse uideo, ut à Leone III anno Christi 847. Vnde intelligitur id quod diximus paulò ante, fuisse Congiarium quoddam ueluti subsidiū extra ordinem, cuiusmodi sunt hodiè quos honoris panes
- 14 uocamus. † Præter ipsa uerò beneficia, commendarū quoque usus in gratiam commendatariorum eiusdem Leonis temporibus inductus est. Nam beneficiis inferioribus ita Leo carisse legitur. † Nimirum, plures Ecclesias, quàm duas habere posse, unam in Titulum, alteram uerò commēdatam, c. qui plures, 12. q. 1. Rebuff. in prax. benefi. cap. de commen. glo. 7. num. 6. post Ruger. in tract. de cō
- 15 men. q. 1. † Non est hoc in loco prætereundum, uideri nobis hac in re aduersari, quod in Triburiensi Concilio disertè traditur, quatuor de redditibus Ecclesiasticis faciendas esse partes; ex iisq; unam clero tribuendam, quod sane necesse non fuisset, si iam clericis sui redditus ex quibus uiuerent fuissent assignati: Neque uerò dici poterit Concilium Triburiense Leonis constitutionem antecessisse, cum perspicuum sit, longe postea coactum illud fuisse, nimirū sub Formoso primo, Imperante Arnulpho circiter annum Christi 895. licet Triburiense alterum Conciliū fuerit antea celebratum anno 811. quod cum Arelaten-
- 16 sis & Maguntiaci tempora propius tetigerit, minime ab ijs dissonare existimandum est. † Verum ad hoc respon-
- 17 deo, eos qui ita argumentantur, falsò illud ponere, quod affirmant

Anno
Christi
828.Anno
Christi
847.Anno
Christi
895.

affirmant, Triburiense Cōcilium quatuor partes fieri præcepisse: neque enim is sanctæ Synodus sensus fuit: sed cū laycos ad decimas persoluendas patres hortarētur, ab anteriori illa lege, quantumuis exoleta argumentantur, quæ quatuor partes ideo fieri præcipiebat, ut esset unde pauperibus subueniri, & Ecclesiæ reparari possent; quæ ratio adhuc uigebat, licet quatuor partes non amplius fierent: sed bona clericis assignata realiter (ut ita dicam) à reliquis bonis distinguerentur. † Nec sanè nouum apud nos est argumētum à lege correctā sumi posse, c. quicumque 11. q. 1. iuncto. c. nouit de iudic. ubi Doc. & Gl. Host. Io. Monach. & Gemin. in c. 1. de rest. spol. in 6. uer. substantia. Butr. Card. Imo. Abb. & Fel. in gl. 2. c. 1. de consti. Faber. & Aret. & alij Inst. de testam. in prin. ubi Thobias Nonius latissimè, num. 45. cum multis seq. Huc accedit non œcumenicam, sed diœcesanam eam Synodum fuisse: quo fit, ut ab unius diœceseos instituto non rectè argui possit, quatuor partium diuisionem apud omnes tum fuisse seruata. Atque, ut paucis complectamur, quæ fufius à nobis toto hoc capite tradita sunt, uidimus in Germania primum de rebus Ecclesiæ beneficium Parochis tribui cœptum, illudque etiam alio nomine, Mansum fuisse nuncupatum, ac Romæ congiarium, ea tempestate præstari solitum: Vidimus & apud eosdem Germanos misso manso, plenius beneficia fuisse erecta: Moxque etiam Romæ sub Gregorio III. Leoneque itidem quarto nedum erecta fuisse beneficia, sed & commendas institutas, retenta tamen adhuc congiarij præstandi consuetudine, quæ tamē ipsa haud multò post oblitterata est.

A R G V M E N T V M.

Beneficij Beneficiorumque nomen unde fluxerit, ac quàm multa templa quibus hodie præficiuntur Beneficiorum, Idolorum fuerint antiquitus domicilia.

R E-

R E R V M S V M M A E.

- 1 Beneficij nomine, ea omnia comprehenduntur, qua illius ecclesie sunt, cui quis proficitur.
- 2 Beneficium dicitur nedum, quod beneficè præstatur, sed actio ipsa quoque beneuola.
- 3 Beneficiarij milites olim dicebantur ij, quibus prædia, seu fundi limitropi assignabantur.
- 4 Beneficiarij non eadem prorsus ratione hodie appellantur, ac olim milites beneficiarij, & in quo conueniant, nu. 5.
- 6 Beneficiarij nostri temporis nedum in nomine, sed in templis Gentilium succedere.
- 7 Quenam templa Urbis Roma idolis olim dicata, sub Sanctorum nomine uenerantur.
- 8 Ecclesia sanctæ Crucis in Hierusalem, Veneri, & Cupidini antea dicata.
- 9 Templum insigne omnium Deorum ab Agrippa extructum, hodie sancta Maria Rotunda nuncupatur.
- 10 In Dioclitiani Thermis insigne templum Beate Mariae Angelorum à Pio IIII. extructum.
- 11 Reddituum ecclesiasticorum originem, cur auctor perquisiuerit.

CAPVT NONVM.

NOTE A, quàm de Beneficijs ea dicamus, que scitu necessaria esse ducimus, operæpretium est paucis aperire, qua ratione huic ipsi reddituum assignationi, cuius originem paulò antè indicauimus, nomen hoc inditum fuit, ut beneficia Ecclesiastica appellarentur: diximus enim, ita tulisse usum loquendi, ut qui antea Mansus dicebantur, mox dici cœperint Beneficia de rebus Ecclesiæ, ac demum beneficia Ecclesiastica. † Quo nomine passim cuiusque Ecclesiæ, cui quis præpositus fuerit, bona omnia canones complectuntur

tur

tur, cap. 1. de Eccles. edific. Beneficium, de reg. iur. in 6. c. cum secundum, de præbend. Habemus hac in re grauissimi uiri Senecæ testimonium de beneficio, cap. 34. & lib. 3. cap. 8. & 19. & lib. 5. cap. 9. 10. & 20. quibus in locis asserit, Beneficii nomen sermonis penuria ad hunc sensum tractum fuisse; † putatque ipse non modò quod beneficè præstatur, sed illam ipsam quoque beneuolam actionem per quam alicui beneficit, rectè communi hoc nomine beneficium appellare. Hinc porrò beneficiarij dicti sunt, quòd obtineant beneficia; † quemadmodum & antiquitus milites beneficiarios dici solitos nò ignoramus, quibus prædia, seu fundi (ut uocant) limitrophi, ob eorum merita tribuebantur, ut in tit. passim, C. de feud. limitroph. lib. 12. ibiq; Lucas de Pen. in rubr. † Quamuis non eadem prorsus ratione & hi, & illi beneficiarij a beneficio nomen traxerint, siquidem milites beneficiarij ideo dicebantur, quòd tradito sibi beneficio absolutè frui possent; clericos uerò propterea dicimus beneficiarios, quòd beneficia regant, & administrent. Quo fit, ut illa ipsa, quæ reguntur passiuè beneficia Ecclesiastica, usurpentur, argu. eorum quæ tradit gl. in Auth. ut sponsal. largit. † At in eo certè conueniunt nostri clerici cum militibus beneficiarijs, quòd ut illi temporali, ita hi spirituali bello sese exercent, atque ut illis iã emeritis, pro beneficio certi fundi tanquam proprij addicebantur, ita his redditus Ecclesiastici tunc demum assignantur, cum spectati mores ac doctrina bonis omnibus eos probauerint. † Consentaneum uerò certè fuit, ut non tantùm à temporalibus Ethnicisque militibus spirituales hi nostri milites beneficiariorum nomen assumerent, sed etiam illis ipsis phanis, templisque præficerentur, quæ prius Diaboli, Idolorumque fuerant domicilia; ut ex hoc etiam apertius intelligeretur fortem illum armatum, qui tandiu quietè uniuersarum

rum

rum orbis dominatum obtinuerat. Adueniente demum alio longè ualentiore, deuictum propriisq̄ è sedibus eiectum esse. Itaque non sine maxima Dei summi & opt. prouidentia factum esse existimandum est, ut quæ Vrbs idolatriæ caput extit, in ea potissimum ueram religionis firmissima iacta fuerint fundamenta. Quin uerò iis ipsis in locis, quæ inanissimis superstitionibus, ac teterrimis Idolorum cęremonijs erāt destinata, ueri nunc Dei, Redēptorisq̄; nostri sanctissimū nomē inuocetur, celebretur, 7 excolatur. † Nemo est enim, quem prætereat, tum a liis quam plurimis in locis, tum præsertim in hac foelicissima Vrbe, ex uarijs Idolorum phanis multas Ecclesias factas, pulcherrimaq̄; ędificia, quæ antiquus ille Serpens, diuinæ laudis æmulus, maximis impensis sibi extrui curaerant, ritè mox Deo fuisse consecrata. † In hoc numero est 8 Ecclesia sanctę Crucis in Hierusalem, iuxta fines Cœlij mōtis, quam Veneri, ac Cupidi antea erectam Constantini mater uero cultui dicauit sacroq̄; Crucis titulo insigniri iussit. Videmus etiam Diui Andreę nomine celebrari Ecclesiam, quam olim ex voto post uictoriam de Sabinis partam Statori Ioui à Romulo extructam fuisse 9 legimus. † Non secus magnificentissimum illud templū spherica forma compactum, quod uulgo Rotundam uocamus, in gratiam Idolorum initio cōstructum est; si quidem Cybelę Deorum matri, cęterisque omnibus Diis dicatum fuit, qua ratione Pantheon appellatum est; moxq̄; huic Agrippa præter porticum mira impensa extructum, aliud insuper templum a tergo iunxit Bono euentui sacrum; & illud quidem tam exiguum, ut præ magno illo cui iunctum erat, quasi terra cœlo subiecta uideri posset, in quod ueluti in inferiorem hunc Terrę globum bonos euentus Dii cœlitus dimitterent, nimirum à superioris illius augustiorisq̄; templi plaga, quod tanquam cœli for-

mam

mam præferens, ac cœlitibus dicatum, cœlitum ipsorum domicilium uideretur. Fuit deinde tota hæc moles Beatę Virginis, Martirumque omnium cultui dicata, ut pro inani Cybelę nomine, Virgo Beatissima, ac pro falsis Gétium Diis, sanctissimi Martyres salutariùs inuocarentur, quibus propterea Urbanus III. Phoca imperante, certam diem statuit Kal. Nouemb. quam soléniter celebrari iussit, subinde uerò Gregorius III. insigni huic tēplo honoris hoc addidit, ut non Martyrū tantum, sed Sāctorum omnium titulo illud ipsum decorandum existimarit. Po-
 10 stremò (ut cæteras omittā) in Exquiliis hodie Ecclesiā & uetustate & magnitudine insignē cōspicimus intra ipsas Deoclitiani Termas, quę à sę. re. Pio III. Beatissimę Virgini dicata est, & uulgo sub titulo S. Marię Angelorū celebratur; erectūq; ibidē est Carthusiēsū Monachorum cę nobiū; ut quo in loco Idolothitarum cōia erāt lauacra, ibi nunc ad cōem oīum salutē Eucharistię sacrificiū a ueris religionis cultorib. oīq; labe mundatis uero ipsi Deo quotidie offeratur. Quo circa in tēpli ipsius altari desculptum legitur distichon, qđ quaecunq; sit, libuit hic adscribere,

Quod fuit idolum, nunc templum est Virginis, Author

Est PIVS ipse pater, Demones aufugite.

11 Satis † iam intelligi posse arbitror, non temerè nos quasi ab ouo exordiētes, primorum sacerdotum instituta indagasse: hunc enim scopum nimirum spectauimus, ut quō ex redditibus Ecclesiasticis constituta demū fuerint beneficia, tota ipsa antiquitatis serie ante oculos propofita, dilucidius aperiremus: quod ipsum uel si alii tetigerint, ut Præpositus Alexādrinus in c. 1. 44. dif. Feltren. in trac. an sacerdo. temp. bona possid. Pet. Sot. de inst. sacer. lectio. 2. tamen, quia parcius ipsi nonnulla tradiderunt, quę cognitu necessaria, ac non iniucunda nobis uisa sunt, aliquantò nos latiùs totū hoc argumentum dilatauimus.

Finis Partis Prima.